

Elena Pranckėnaitė, Rokas Kraniauskas,
Gintautas Krakauskas,
Aldas Matiukas, Zenonas Baubonis

Asvejos ežero ties senuoju Dubingių tiltu tyrimai

2020 m. povandeninių archeologinių žvalgymų Asvejos ežere (Dubingių piliavietės (UK 5361), Dubingių tilto (UK 4492) teritorijose (Molėtų r., Dubingių sen.) metu 8–9 m gylyje ežero povandeniniame šlaite aptikta žmogaus kaulų ir metalinių dirbinių. Radinius metalo detektoriumi užfiksavo narai G. Krakauskas ir A. Matiukas, dalyvavę povandeniniuose žvalgymuose. 2020 m. povandeniniai žvalgomieji tyrimai atlikti siekiant iširti radimvietę, formuojant žvalgomąją perkasą nustatyti, ar šioje vietoje yra archeologinių struktūrų, objektų, surinkti archeologiškai vertingus radinius, inventorizuoti struktūras ir nustatyti jų vertę.

1 pav. Povandeniniai žvalgomieji archeologiniai tyrimai. G. Krakausko nuotr.

Fig. 1. Underwater archaeological excavation.

Asvejos ežere, Dubingių tilto aplinkoje povandeniniai archeologiniai žvalgymai vykdėti 1998–1999 m. Jų metu surasta istoriniuose šaltiniuose minimo tilto liekanų tarp piliavietės PV kranto ir Asvejos ežero R kranto, šalia dabartinio tilto (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 556–557). 2019 m. žvalgant šią teritoriją fiksuotos senojo Dubingių tilto medinių polių liekanos ir horizontalios medinės tilto konstrukcinės detalės. Žvalgant šią teritoriją taip pat surasta keliolika XVI–XX a. radinių (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 493–495).

2020 m. povandeninių žvalgomųjų tyrimų metu iširtas *plotas I*, kuris matuotas nuolaidžioje ežero šlaito dalyje 8–9 m gylyje. Nuo pat ploto viršaus tirtas šviesaus dumblo ir smėlio sluoksnis su skiedromis, medinėmis atraižomis (1 pav.). Ištyrus kelis centimetrus, fiksuotas medinis tilto polis, kardo rankena ir kaukolės skliautas. Toliau pasluoksniui siurbiant smėlio ir dumblo sluoksnį, 10–15 cm gylyje atidengti skeletavę *palaikai* (2 pav.). Mirusysis ežero

2 pav. Individo palaikai iš ŠR. G. Krakausko nuotr.

Fig. 2. A NE view of the human remains.

3 pav. Avalynės vaizdas in situ iš ŠR. A. Matiuko nuotr.

Fig. 3. A NE view of the footwear in situ.

4 pav. Kardas. E. Prancėnaitės nuotr.

Fig. 4. A sword.

0 10 cm

0 5 cm

5 pav. Kardo rankena. E. Prancėnaitės nuotr.

Fig. 5. A sword handle.

0 5 cm

6 pav. Peilis su makštimis. E. Prancėnaitės nuotr.

Fig. 6. A knife with sheath.

0 5 cm

dugne rastas gulintis ant kairiojo šono, galva į PR. Dešinė ranka sulenкта juosmens srityje, kairė taip pat sulenкта, dilbis kaklo srityje. Kojos sulenktos stačiu kampu. Šonkauliai ir slanksteliai skeletuojant palaikams pasislinkę. Atlikus antropologinius tyrimus konstatuota, kad palaikai 20–25 m. vyriškos lyties asmens. Rekonstruotas ūgis siekė 160–161 cm. Jokių traumas žymių skelete nekonstatuota ir mirties priežastis nenustatyta. Atliktas kaulinės medžiagos ¹⁴C datavimas, kurio duomenimis mirusysis datuojamas XV a. pabaiga – XVII a. pradžia. Mirusysis buvo su ilgais (virš kelių) odiniais batais su pentiniais (3 pav.). Virš skeleto, išilgai jo fiksuotas Kriegsmesserio tipo kardas (4, 5 pav.). Ties klubų sritimi rasti 2 kriauniniai peiliai medinėmis rankenomis, vienas peilis kartu su odinėmis makštimis (6 pav.). Taip pat ties klubų sritimi ir po skeletu aptikti metalų lydinio dirželio apkalai, tvirtinimo dalys ir skirstikliai (7 pav.). Ties stuburu surastas iš 4 odinių juostelių vytas uždaras dirželis (apyrankė?), o ties batų viršumi, virš kelių, surasti 2 odinių dirželių fragmentai. Užfiksavus skeletą, toliau buvo atliekamas preparavimas, surenkant visą kaulinę medžiagą ir dedant ją į talpas iškėlimui (8 pav.).

Tyrimų plote po palaikais atidengtos stambios medinės buvusio tilto konstrukcijos, fiksuotas neintensyvus kultūrinis sluoksnis, susiformavęs senojo Asvejos ežero tilto statybos ir naudojimo laikotarpiu. Kultūriniame sluoksnyje surasta cilindrinė spyna ir buitinės keramikos fragmentai, datuojami XIV–XVI a. Užfiksavus medines konstrukcijas, 40 cm gylyje surasta balnakilpė (9 pav.).

7 pav. Dirželio apkalai, tvirtinimo dalys ir skirstikliai. E. Prancėnaitės nuotr.

Fig. 7. Belt plates, fittings, and distributors.

8 pav. Palaikų preparavimas ir iškėlimas.
G. Krakausko nuotr.

Fig. 8. Excavation and exhumation of the remains.

2020 m. povandeninių žvalgomųjų tyrimų metu Asvejos ežere, senojo Dubingių tilto teritorijoje, ištirti naujųjų laikų pradžios kario palaikai, kurie pagal archeologinius radinius (kardą, peilius, odinius batus su pentiniais) ir ^{14}C tyrimus, datuojami XV a. pabaiga – XVI a. Toks atvejis, kai po vandeniui aptinkami archeologinio laikotarpio palaikai su jam priklausanciais asmeniniais daiktais kaip pavienis objektas, o ne palaidojimas, yra unikalus ir pirmasis Lietuvoje.

The excavation at the site of the old Dubingiai bridge in Lake Asveja

In 2020, an underwater archaeological excavation at the location of the old Dubingiai bridge at Lake Asveja (Molėtai district in Eastern Lithuania) recovered the remains of a warrior (Figs. 1–3, 8) from the beginning of the Early Modern Period. The remains date from the end of the 15th century to the 16th century, as evidenced by the archaeological finds (a

sword, knives, and leather boots with spurs; Figs. 4–7) and the ^{14}C dates. The case of human remains of archaeological significance having been found with personal effects outside of a burial context is truly unique, and the first of its kind in Lithuania.

The excavation area below the body revealed the bulky wooden structures of the former bridge and a faint cultural layer formed during the period of the construction and use of the old bridge of Lake Asveja. The layer contained a cylindrical lock, domestic pottery sherds, and a stir-up (Fig. 9), all dating to the 14th–16th centuries.

0 — 5 cm

9 pav. Balnakilpė.
E. Pranckėnaitės nuotr.

Fig. 9. A stir-up.